

Localitzen 56 fosses de la Guerra Civil i la dictadura a la Cerdanya amb més de 300 víctimes documentades

La investigació multiplica per sis les fosses que fins ara constaven a l'inventari de la Generalitat

Puigcerdà - Una recerca ha localitzat 56 fosses de la Guerra Civil i la dictadura franquista a la Cerdanya i ha permès reconstruir la mort i la inhumació de més de 300 persones. L'estudi, impulsat per la Direcció General de Memòria Democràtica i elaborat per l'historiador Marc Pont Fitó, es va presentar ahir a la tarda a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, en un acte obert a la ciutadania. La investigació multiplica per sis les fosses que fins ara constaven a l'inventari de la Generalitat, que n'hi comptabilitzava només 9, i aporta una visió més completa dels episodis de violència i repressió viscuts a la comarca entre el 1936 i els primers anys del franquisme.

El director general de Memòria Democràtica, F. Xavier Menéndez, va destacar que la recerca "permet aprofundir en el coneixement de la Guerra Civil i la repressió, alhora que contribueix a recuperar i preservar la memòria

democràtica a partir d'una base documental rigorosa". Segons Menéndez, "conèixer on són les fosses i entendre el context en què es van originar és un pas imprescindible per continuar avançant en les polítiques de memòria i en la restitució de la dignitat de les víctimes".

Els episodis de violència que marquen la comarca

L'estudi reconstrueix els diferents episodis de violència viscuts a la Cerdanya durant el conflicte i la dictadura: la repressió dels primers mesos de la guerra, els enfrontaments amb el militant anarquista conegut com el Cojo de Málaga, la persecució de persones emboscades i fugides, els bombardejos feixistes sobre el territori i la retirada republicana cap a França l'any 1939. La investigació posa de manifest, també, el paper estratègic d'aquest territori fronterer, que va fer alhora de rereguarda republicana i de punt d'acollida de població refugiada.

Del total de 56 fosses, 16 se situen al municipi de Puigcerdà, la majoria dins el cementiri municipal. La capital cerdana es va convertir durant la guerra en un centre logístic de primer ordre i en un punt d'arribada de persones refugiades, factors que expliquen la concentració d'enterraments, en la gran majoria dels casos sense identificar ni senyalitzar. L'estudi també detecta una concentració notable de fosses a Lles de Cerdanya, Alp, Montellà i Martinet i Prullans, vinculades a espais fronterers, hospitals militars o combats previs a l'entrada de les tropes franquistes.

Pel que fa a la tipologia, la categoria més nombrosa correspon a la repressió franquista, amb onze fosses documentades, entre les quals destaquen els afusellaments massius perpetrats a Puigcerdà després de l'ocupació, que haurien originat una de les fosses més importants de la comarca. Les vinculades a centres sanitaris concentren, en canvi, el nombre més alt de víctimes identificades, amb més d'una seixantena de noms i cognoms documentats; també tenen un pes rellevant les fosses de combat i les relacionades amb la repressió a la rereguarda. Quant al perfil de les víctimes, els soldats republicans representen el 41% de les fosses documentades, mentre que només s'ha pogut identificar una fossa individual corresponent a un combatent franquista.

La incorporació d'aquestes fosses fins ara desconegudes als registres oficials permetrà ampliar les actuacions de dignificació i orientar futures intervencions sobre el terreny. De les nou fosses que ja figuraven a l'inventari, quatre havien estat dignificades fins ara.

Del Banc de la Memòria a les futures exhumacions

El treball s'emmarca en la línia de recerca que impulsa la Direcció General de Memòria Democràtica per ampliar el coneixement sobre les víctimes del conflicte i la dictadura, i per facilitar-ne la reparació. Les dades obtingudes s'incorporaran al Banc de la Memòria i serviran per actualitzar el registre oficial de fosses de Catalunya i planificar les intervencions arqueològiques previstes pels plans de fosses de la Generalitat. Aquests estudis, a més, contribueixen a localitzar persones desaparegudes i a donar resposta a les demandes de

familiars, ajuntaments i entitats memorialistes. Més enllà del seu valor científic, aquesta mena de recerques representen un acte de restitució de la dignitat de les víctimes, ja que recuperen històries personals silenciades durant dècades i contribueixen a preservar la memòria democràtica del país.

Amb aquest treball, la Direcció General de Memòria Democràtica suma ja 31 estudis de documentació publicats. D'aquests, tretze se centren en la localització i documentació de fosses de la Guerra Civil i la dictadura, sis analitzen víctimes i persones desaparegudes, i dotze s'han elaborat en el marc del Programa Alvah Bessie, dedicat als brigadistes internacionals desapareguts a Catalunya.